

із найпростішими іграми та розвагами. Наприкінці XIX - на початку XX ст. періодична преса вищезгаданих країн розглядала рекреаційний рух, нарівні з гімнастикою та іншими видами спорту, як самостійну форму діяльності [3, 4].

У період між двома світовими війнами рекреаційна діяльність у зарубіжжі отримала додаткових стимулів. Саме в цей час проводив свої дослідження та практичні спроби інтенсифікації праці американський інженер Фредерік Вінслоу Тейлор (1856-1915рр.). Він прагнув до автоматичного виконання робочих рухів працівниками та скорочення часу проведення виробничих операцій. Саме він прийшов до думки про необхідність рухливих перерв. Його називають одним із засновників виробничої фізичної культури.

У 20-ті роки продовжився розвиток положення про необхідність узгодженості умов праці з фізіологічною економічністю рухів людини. Одночасно, психологи почали наголошувати на тому, що гімнастичні рухи, перерви у процесі роботи вносять вигідні корективи у графік (криву) стомленості під час праці.

Всі зазначені вище фактори сприяли активізації рекреаційного руху на виробництві та чисельності рекреаційних організацій.

У повоєнні роки значно зросла кількість рекреаційних організацій у Скандинавських країнах. Наприклад, у Швеції в 50-х роках почали працювати більше 5 тис. осередків з фізичного виховання та рекреації, завдяки чому третина населення була охоплена названою діяльністю.

Починаючи з 60-х років рекреаційні засади фізичної культури різних країн зарубіжжя почали розвиватися в рамках міжнародного руху "Спорт для всіх".

Таким чином, можна стверджувати, що рекреація була і залишається невід'ємною частиною життя людей у різні історичні періоди.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Выдрин В.М., Джумаев А.Д. Физическая рекреация – вид физической культуры //Теория и практика физической культуры, 1989, №3.- С.2-3.
2. Рекреология – система наук об отдыхе. - Киев: Знание, 196с.
3. Dumazedier J. Towards a society of leisure/ L.,1967, p.25.
4. Kaplan M. Leisure: theory and policy. New-York. 1958, p.22

ТУРИЗМ: ЕТАПИ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ

ОКСАНА ТИМЕЦЬ

Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини

Незважаючи на те, що туризм є складною соціально-економічною системою, працює на забезпечення людини ефективним відпочинком і виконує ряд освітніх завдань, при вмілому поєднанні з краєзнавчими дослідженнями туризм виконує виховну і пізнавальну функції. З цього випливає, що таке соціальне явище, як туризм, є багатограним і впливає на суспільство, на свідомість його членів і особливо на формування свідомості підрастаючих поколінь.

Туризм у своєму розвитку і становленні пройшов п'ять основних етапів:

I – маршрутні мандрівки людини в найдавніші часи – дотуристичний період;

II – з найдавніших часів до виникнення перших туристичних агентств – період зародження туризму як галузі;

III – від виникнення перших турагенств до початку XX століття – період становлення туризму як галузі;

IV – з початку XX століття до 50-х років XX ст. – період формування індустрії туризму;

V – з початку XX століття до наших днів – період масового туризму.

Фактори, що сприяли розвитку туризму співпадають із факторами, які лежать в основі розвитку краєзнавства. Виділяємо такі фактори:

- розвиток суспільства, виникнення торгівлі, розподіл праці;
- поява людей, які не зайняті в суспільному виробництві й управлінні, що могли подорожувати;

- виконання віруючими релігійних обрядів і паломництв до святих місць, що сприяло створенню в цих місцях необхідних умов для проживання (тобто це були ті ж самі послуги, якими забезпечувались пізніше туристи);

- розвиток культури, науки, мистецтва, який сприяв появі мандрівників, які, мандруючи, прагнуть ознайомитись з визначними пам'ятниками мистецтва, а також здобути освіту в інших країнах, вивчати іноземні мови;

- пізнання людиною природи, відкриття ресурсів її впливу на здоров'я людини, що сприяло розвитку подорожей з метою оздоровлення;

- збільшення частки вільного часу, що дало можливість людині раціонально і корисно використати його для пізнання різних куточків світу;

- поява засобів пересування, що скорочують велику відстань між країнами;

- збільшення кількості населення та різні демографічні процеси;

- погіршення екологічного стану довкілля та потреба у його вивченні.

Прованалізовані фактори, свідчать про те, що туризм є невід'ємною частиною у дослідженнях рідного краю.

У науковій літературі на сьогоднішній день немає єдиного визначення туризму. Його різнохарактерність пояснюється тим, що даний термін відображає багато функцій подорожування. Це визначає туризм не лише як спосіб проведення вільного часу, а як форму виховного впливу на особистість. В походах і поїздках, крім відпочинку, зміцнення здоров'я, підвищується загальний культурний рівень мандрівників, вони дізнаються багато нового й цікавого про територію де подорожують.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зянон І.А. Філософія туризмології //Туризм на порозі XXI століття: освіта, культура, екологія. Матеріали міжнар. наук-практич. конф. – К., 1999. – 268 с.

РОЗВИТОК КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНОГО РУХУ НА ГАЛИЧИНІ ДО 1939Р.

ЯРОСЛАВ ЛУЦЬКИЙ

Прикарпатський університет імені Василя Стефаника

Український краєзнавчо-туристичний рух на Галичині бере початок у XVIII ст, спираючись на досвід європейського туризму. Велику роль у його становленні в 20-40-х рр. цього ст. зіграв В.Барський, який половину свого життя провів у мандрівках і